

УДК 330.3

Москалюк Ганна Олександрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту організацій
Одеський національний економічний університет*

Москалюк Анна Александровна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры менеджмента организаций
Одесский национальный экономический университет*

Moskaliuk Hanna

*PhD in Economics, Associate Professor
Odessa National Economic University
ORCID: 0000-0002-9810-0522*

Галан Людмила Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку*

Галан Людмила Владимировна

*кандидат экономических наук,
доцент кафедры публичного управления и администрирования.
Государственный университет интеллектуальных технологий и связи*

Halan Liudmyla

*PhD in Economics, Associate Professor
State University of Intelligent Technologies and Telecommunications
ORCID: 0000-0002-4118-9255*

Кононова Олександра Євгеніївна

*доктор економічних наук,
доцент кафедри фінансів, економіки та підприємництва
ДВНЗ «Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури»*

Кононова Александра Евгеньевна

*доктор экономических наук,
доцент кафедры финансов, экономики и предпринимательства
ГБУЗ «Приднепровская государственная академия
строительства и архитектуры»*

Kononova Oleksandra

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture
ORCID: 0000-0002-7215-8574*

**СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
INNOVATIVE ACTIVITY MANAGEMENT SYSTEM INFORMATION
TECHNOLOGY ENTERPRISES**

***Анотація.** У статті висвітлено сутність «ринку інноваційної ІТ-продукції», «підприємств, які займаються розробкою інноваційних ІТ-продуктів», «системи управління інноваційною діяльністю». Визначено види (засновані – підприємства, що займаються безпосередньо розробкою, впровадженням та обслуговуванням ІТ й ІS; підтримуючі – підприємства, основним видом діяльності яких є, по-перше, сприяння підприємствам*

першої групи у сфері ІТ, тобто підприємства, зайняті у сфері ІТ консалтингу, та, по-друге, надання послуг у галузі вирішення загальних питань інформатизації підприємств-споживачів ІТ продукції) та переваги ІТ підприємств як суб'єктів інноваційної діяльності(гнучкість; швидкість реалізації, адаптації та обслуговування; маневреність; кадрова мобільність; організаційна мобільність; податкова та організаційна підтримка малого бізнесу з боку державних, регіональних та місцевих органів влади; слабка формалізація). Зауважено, що однією з найважливіших проблем інноваційної діяльності підприємств сфери ІТ є організації цієї діяльності, тобто проблема побудови ефективної системи управління (СУ). Наведено особливості СУ інноваційною діяльністю ІТ-підприємств, а також основні завдання, вирішення яких потребує (удосконалення механізмів взаємодії між учасниками інноваційної діяльності; проведення дієвої економічної політики щодо учасників інноваційної діяльності, стимулювання позабюджетного фінансування, створення інституційних та правових умов для розвитку венчурного інвестування у наукомісткі проєкти; створення та розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури, мережі організацій з надання консалтингових послуг у галузі інноваційної діяльності у сфері ІТ). Розроблено систему управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій. Запропоновано інноваційні процеси у діяльності ІТ- підприємств у сформованій системі виражати організаційно-економічними ідентифікаторами (результативність; рівень здійснення поставлених завдань; адаптованість; продуктивність; тривалість; вартість виконаного процесу; економічність; споживання).

Ключові слова: *система управління, ІТ-підприємство, інновації, інноваційна діяльність, інформаційні технології.*

Аннотация. В статье отражена сущность «рынка инновационной ИТ-продукции», «предприятий, занимающихся разработкой инновационных ИТ-продуктов», «системы управления инновационной деятельностью». Определены виды (основанные – предприятия, занимающиеся непосредственно разработкой, внедрением и обслуживанием ИТ и IS; поддерживающие – предприятия, основным видом деятельности которых является, содействие предприятиям первой группы в сфере ИТ и предоставление услуг в области решения общих вопросов информатизации предприятий-потребителей ИТ продукции) и преимущества ИТ предприятий как субъектов инновационной деятельности (гибкость; скорость реализации, адаптации и обслуживания; маневренность; кадровая мобильность; организационная мобильность; налоговая и организационная поддержка малого бизнеса со стороны государственных, региональных и местных органов власти; Замечено, что одной из важнейших проблем инновационной деятельности предприятий сферы информационных технологий является организация этой деятельности, то есть проблема построения эффективной системы управления (СУ). Приведены особенности СУ инновационной деятельностью ИТ-предприятий, а также основные задачи, решение которых требует (усовершенствование механизмов взаимодействия между участниками инновационной деятельности; стимулирование внебюджетного финансирования, создание институциональных и правовых условий для развития венчурного инвестирования в наук проекты; создание и развитие объектов инновационной инфраструктуры, сети организаций по предоставлению консалтинговых услуг в области инновационной деятельности в сфере ИТ). Разработана система управления инновационной деятельностью предприятий сферы информационных технологий. Предложено инновационные процессы в деятельности ИТ-предприятий в сложившейся системе выражать организационно-

экономическими идентификаторами (результативность; уровень осуществления поставленных задач; адаптированность; производительность; продолжительность; стоимость выполненного процесса; экономичность; потребление).

Ключевые слова: система управления, ИТ-предприятие, инновации, инновационная деятельность, информационные технологии.

Summary. The article highlights the essence of the "market of innovative IT products", "enterprises engaged in the development of innovative IT products", "innovation management system". Identified types (founded - enterprises directly involved in the development, implementation and maintenance of IT and IS; supporting - enterprises whose main activity is, first, assistance to enterprises of the first group in the field of IT, is enterprises engaged in IT consulting, and, secondly, the provision of services in the field of solving general issues of informatization of consumer enterprises of IT products) and the advantages of IT enterprises as subjects of innovation (flexibility; speed of implementation, adaptation and maintenance; maneuverability; personnel mobility; organizational mobility; tax and organizational support of small business by state, regional and local authorities; weak formalization). It is noted that one of the most important problems of innovative activity of IT enterprises is the organization of this activity, the problem of building an effective management system (IMS). The peculiarities of SU innovation activities of IT enterprises are presented, as well as the main tasks that need to be solved (improvement of mechanisms of interaction between participants of innovation activities; conducting effective economic policy on participants of innovation activities, stimulating extrabudgetary financing, creating institutional and legal conditions projects, creation and development of innovation infrastructure facilities, networks of organizations providing consulting services in the field of innovation in the field of IT). The system of management of innovative activity of the

enterprises of the sphere of information technologies is developed. It is proposed to express innovative processes in the activities of IT enterprises in the existing system by organizational and economic identifiers (effectiveness; level of implementation of tasks; adaptability; productivity; duration; cost of the process; efficiency; consumption).

Key words: *management system, IT enterprise, innovations, innovation activity, information technologies.*

Постановка проблеми. Розвиток нових технологій та інноваційних послуг, зростання інформатизації та технологічної освіченості суспільства, підвищення якості та зручності зв'язку, поява соціальних електронних порталів, доступність багатьох форм мультимедійного контенту на тлі зниження інтернет-тарифів та собівартості інформаційних технологій (ІТ) послуг, на рівні економіки країни покликане сприяти підвищенню продуктивності праці, стимулювати створення нових бізнесів та робочих місць та в цілому покращувати соціальну сферу та якість життя населення. У зв'язку з розвитком інноваційної діяльності та процесів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій виникла необхідність перегляду та удосконалення системи управління інноваційною діяльністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості управління інноваційною діяльністю розкрито у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: С. Аврелія [10], В. Боковець [1], П. Друкер, Т. Дудар [3], І. Іпполітова [4], Е. Каражия [5], Ж. Крисько [6], В. Мельниченко [3], П. Микитюк [6], Ф. Ніксон, О. Овсянюк-Бердадіна [6], Г. Осовська [7], О. Прокопенко, Б. Санто, І. Сільченко [9], С. Скочиляс [6], Л. Шикова. Питання оцінювання та аналізу стану інноваційної діяльності ІТ-підприємств розглянуто такими науковцями, як Ю. Грицюк, Я. Кутовий, О. Литвинова [8], Л. Плахотнікова [8], І. Самоходський, О. Шелест та ін.

Метою статті є розробка системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні існує дві основні тенденції розвитку ринку інноваційної ІТ продукції: глобалізація та локалізація. Глобалізація виявляється у тому, що програмне забезпечення (операційні системи, офісні продукти, утиліти, ігри, базові конфігурації інформаційних систем автоматизованого управління підприємствами тощо), що розробляється великими корпораціями в сфері ІТ, використовується великою кількістю споживачів організацій та мільйонами індивідуальних користувачів у різних країнах світу.

Локалізація обумовлена наявністю специфічних потреб користувачів. У цьому випадку спеціалізоване програмне забезпечення розробляється під конкретні завдання. Можливий також варіант суттєвої адаптації базової конфігурації стандартних програмних продуктів та інформаційних систем окремих підприємств. Можна відзначити, що саме процеси локалізація у сфері ІТ створюють сприятливі умови для розвитку малого підприємництва у цій галузі.

У зв'язку з цим особливе значення набуває формування умов для забезпечення ефективного функціонування ІТ підприємств, більшість з яких активно бере участь в інноваційних процесах у наукомісткій галузі інформаційних технологій та телекомунікацій.

Зазвичай під ринком інноваційної ІТ-продукції розуміється сукупність трьох сегментів: виробництво та продаж комп'ютерного обладнання, комплектуючих та периферійних пристроїв; розробка та продаж програмних продуктів; надання послуг, пов'язаних із впровадженням та підтримкою ІТ, включаючи виконання зовнішнім підрядником функцій, пов'язаних із підтримкою та обслуговуванням інформаційних систем та ІТ-інфраструктури. Останній сегмент певною мірою включає послуги, пов'язані з проведенням ІТ-консалтингу, під яким

у широкому розумінні розглядають не лише допомогу замовнику при використанні інформаційних технологій, а й допомогу самим підприємствам сфери ІТ, особливо на етапі їх створення та розвитку.

Під малими підприємствами, які займаються розробкою інноваційних ІТ-продуктів, розуміють підприємства-розробники програмних продуктів без реалізації функції впровадження та супроводу. Зазначимо, що в даному випадку йдеться про досить універсальні програмні продукти, при цьому малі підприємства можуть на даному сегменті конкурувати з великими компаніями лише у досить вузьких межах. Малі підприємства, які займаються впровадженням ІТ, адаптують вже існуючий програмний продукт під запити та потреби конкретного підприємства з урахуванням специфіки його бізнес-процесів. В даному випадку можливі такі варіанти: впровадження певного набору програмних продуктів та інформаційних систем; використання конкретного товару; впровадження широкого переліку програмних продуктів на замовлення (бухгалтерські системи, довідково-правові системи, антивірусні програми тощо). Під малими підприємствами, які займаються обслуговуванням ІТ, розуміються підприємства, що займаються супроводом вже впровадженого програмного продукту або інформаційних систем (ІС). Також існують малі підприємства, які надають комплексні послуги з розробки, впровадження й супроводу програмного забезпечення та інформаційних систем [10].

Відповідно усі підприємства ІТ сфери умовно можна розбити на великі групи: засновані і підтримуючі. До першої групи належать підприємства, що займаються безпосередньо розробкою, впровадженням та обслуговуванням ІТ й ІС. До другої групи належать підприємства, основним видом діяльності яких є, по-перше, сприяння підприємствам першої групи у сфері ІТ, тобто підприємства, зайняті у сфері ІТ консалтингу, та, по-друге, надання послуг у галузі вирішення загальних питань інформатизації підприємств-споживачів ІТ продукції.

Протягом останніх років Україна стала помітним гравцем на глобальному ринку ІТ послуг. За оцінками експертів, сьогодні Україна демонструє темпи зростання даного ринку. Так обсяг реалізованих ІТ послуг за ІV квартал 2020 року становить 14493459,8 тис. грн (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяг реалізованих ІТ-послуг за ІV квартал 2016-2020 років, тис. грн

Види ІТ-послуг	Обсяг реалізованих послуг					Тем приросту, %
	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2016
1	2	3	4	5	6	7
Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність	-	11600857,4	14927497,4	12457095,2	14493459,8	16,3
Надання інформаційних послуг	-	-	-	4008627,5	5748503,3	43,4
Оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність; веб-портали	-	-	-	3226735,3	5016001,4	55,5
Надання інших інформаційних послуг	-	-	-	781892,2	732501,9	-6,3

- інформація відсутня

Джерело: складено автором на основі [2]

Як видно з табл. 1, обсяг наданих послуг з комп'ютерного програмування, консультування та пов'язаної з ними діяльності склав за ІV квартал 2020 року 14493459,8 тис. грн, що на 2036364,6 тис. грн (або 16,3%) більше у порівнянні з аналогічним періодом 2019 року. Обсяги надання інформаційних послуг та послуг з оброблення даних, розміщення інформації на веб-вузлах і пов'язана з ними діяльність; веб-портали збільшились на або 43,4% і 55,5% відповідно. Зменшення показника (на 6,

3%) спостерігається по одному із видів, а саме надання інших інформаційних послуг і становить 732501,9 тис. грн.

Таким чином, для успішного розвитку галузі інформаційних технологій в нашій країні необхідна не лише підтримка малих підприємств у сфері ІТ, але й всебічна підтримка ІТ консалтингу, який допомагає та прискорює розвиток бізнесу у сфері інноваційних ІТ. З огляду на те, що бізнес у сфері ІТ має не тільки глобальний, а й локальний характер, результати функціонування малих підприємств, що надають послуги ІТ консалтингу, прямо або опосередковано суттєво впливають на основні соціально-економічні показники інноваційної діяльності у регіонах.

До переваг ІТ підприємств як суб'єктів інноваційної діяльності можна віднести:

1. Гнучкість: можуть вирішувати спеціалізовані завдання, такі як виробництво унікальної, малосерійної інноваційної ІТ-продукції.

2. Швидкість реалізації, адаптації та обслуговування: можуть оперативно надіслати спеціаліста, тому що розташовані в регіоні.

3. Маневреність: можуть вирішувати завдання у різних сферах інформатизації.

4. Кадрова мобільність: можуть на постійній або непостійній основі швидко залучати нових та тимчасових фахівців

5. Організаційна мобільність: можуть швидко інтегруватися та кооперуватися з іншими ІТ підприємствами.

6. Податкова та організаційна підтримка малого бізнесу з боку державних, регіональних та місцевих органів влади.

7. Слабка формалізація сприяє генерації оригінальних інноваційних ідей.

Необхідними вимогами для організації умов інноваційної діяльності можна назвати: державну політику у сфері інновацій; фінансові можливості (витрати); наявність сучасної основи застосування розробок; організаційну

культуру з традиціями, системою цінностей, індивідуальними та груповими нормами поведінки; типи взаємодії; кадрові можливості.

Витрати на інноваційну діяльність ІТ підприємств у 2018 та 2020 роках можна побачити у табл. 2.

Таблиця 2

Витрати на інноваційну діяльність ІТ підприємств у 2018 та 2020 роках, млн. грн

	2018	2020	Тем приросту, %
			2020/2018
Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність	297,6	510,6	71,6
Надання інформаційних послуг	42,8	12,5	-70,8

Джерело: складено автором на основі [2]

Однією з найважливіших проблем інноваційної діяльності підприємств сфери ІТ є проблема організації цієї діяльності, тобто проблема побудови ефективної системи управління. Вдосконалення управління не є новим завданням для вітчизняних керівників. Інноваційна діяльність вимагає покращення традиційних принципів, процедур та методів керівництва або усталених організаційних форм, із наступною заміною всієї системи управління компанією. Результатом управлінських нововведень є найефективніша робота керівництва підприємств.

Інноваційна діяльність включає виявлення проблем підприємства, організацію та здійснення інноваційного процесу. В основі управління інноваційною діяльністю лежить аналіз, сутність якого полягає у визначенні пріоритету нової ідеї, яка залежить від часу її можливої реалізації. Для цього на підприємствах періодично необхідно проводити атестацію продуктів, технологій та робочих місць, аналізувати ринок та канали розподілу, а також постійно знаходити нові інноваційні ідеї [1; 7].

Тому основне завдання системи управління підприємства сфери ІТ є те, що вона повинна забезпечити пристосовність до специфічних

особливостей зміни економічної кон'юнктури, умов науково-технічного розвитку, ресурсно-сировинної та кредитно-фінансової ситуацій, нових вимог до праці і т. д. Для того, щоб успішно протистояти середовищу, складність та швидкість прийняття рішень в організації повинні відповідати складності та швидкості змін, що відбуваються в середовищі. Таким чином, якщо складність навколишнього середовища зумовлює виникнення проблем, кількість яких наростає, необхідно будувати адекватні цьому складніші системи управління. Проте, керівники багатьох підприємств не бачать цього взаємозв'язку і не відчують труднощів побудови сучасних систем управління.

На наш погляд, система управління інноваційною діяльністю – це поетапний процес, що підтримується з боку всіх суб'єктів інноваційного ланцюжка, які узгоджені між собою на всіх рівнях управління.

Система управління інноваційною діяльністю у сфері ІТ має свої особливості порівняно із традиційною діяльністю. Насамперед, це зумовлено тим, що сфера ІТ охоплює у собі виробничий процес і послуги. Іншою особливістю є її ризикованість. На будь-якому етапі створення нових продуктів та послуг можливий дуже короткий життєвий цикл [3, с. 58].

На підприємствах сфери ІТ інновації є найважливішим компонентом стратегії їх інноваційного розвитку, будучи інструментом досягнення загально корпоративних цілей та формою здійснення необхідних змін. Виходячи з уявлень керівництва, формуються критерії прийняття рішення щодо реалізації інновацій на підприємстві, розробляється технологічна стратегія, на її основі – програма інноваційного розвитку. Конкуренція на ринку призводить до необхідності використання у процесі виробництва та реалізації продукції досягнень науки і техніки, які набувають форми технічних, процесних, організаційних та маркетингових інновацій. Управління інноваціями є формою реалізації стратегії розвитку підприємства, тому інноваційна складова менеджменту сучасного

підприємства в цілому повинна бути досить добре розвинена. Формування механізму управління інноваційною діяльністю у зв'язку з цим має бути науково обґрунтовано, що потребує розробки та дослідження моделей інновацій [8, с. 34].

При вирішенні завдань управління інноваційною діяльністю як складової загальної системи управління передусім доцільне застосування системного підходу, суть якого в тому що усі елементи системи і усі операції в ній повинні розглядатись як єдине ціле, у взаємозв'язку один з одним. Водночас процесний підхід є логічним доповненням системного підходу, і його застосування в управлінні інноваційною діяльністю підприємств є доречним з тієї причини, особлива увага приділяється процесам (розробка інноваційної продукції (послуг), їх реалізація, обслуговування, планування, організація тощо) [5, с. 71].

Управління засноване на ньому розширює свої межі і включає додаткові завдання: реінжиніринг бізнес-процесів може здійснюватися успішно лише тоді, коли попередньо створені необхідні умови і відсутні проблеми, пов'язані з людським чинником; недостатня обізнаність керівництва про широкий спектр наявних альтернатив і недостатні фінансові ресурси ускладнюють поширення клієнтоорієнтованих сучасних процесних технологій; можливості для інновацій і докорінних змін забезпечуються за допомогою вибору відповідних комбінацій нових інформаційних технологій; методичні аспекти моделювання бізнес-процесів повинні відповідати вимогам стратегічного управління, враховувати специфічні особливості кожного конкретного підприємства сфери ІТ і спиратися на принципи проектного управління, такі як командна робота, системний підхід, процесний підхід, система менеджменту якості, система збалансованих показників і принцип постійного поліпшення [4, с. 145].

Таким чином, ідеологія процесно-орієнтованого управління фактично призводить до стирання кордонів між управлінням якістю і управлінням самим підприємством сфери ІТ– поняття менеджменту якості і загального менеджменту зливаються в одне ціле. Перш за все, це пов'язано з новим розширеним трактуванням якості інформаційної послуги, яке не обмежується сукупністю функціональних властивостей і характеристик, а розглядається як ступінь відповідності відмінних властивостей послуг, що забезпечують їх надання, і систем управління встановленим (державою, самим підприємством, договорами і контрактами та ін.) або реально прогнозованим для очікуваної ринкової кон'юнктури вимогам споживачів [6].

На нашу думку, процесний менеджмент надає підприємствам сфери ІТ суттєві переваги: по-перше – це можливості використання корпоративних правил і вивірених, чітко прописаних процесів, включених в автоматизовані інформаційно-аналітичні системи; по-друге – це перспективи впровадження таких процесно-орієнтованих методологій вдосконалення, як реінжиніринг бізнес-процесів (BPR), безперервне поліпшення (CI) і загальне управління якістю (TQM).

Зауважимо, що відсутність системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери ІТ на основі процесного підходу призводить до наступного:

- підприємства сфери ІТ стають слабко керованими, оскільки різні інновації суперечать один з одним, співробітники не знають, що відбувається, і не можуть нормально виконувати свою діяльність;
- у підприємства сфери ІТ спостерігаються серйозні економічні втрати, затримки у виконанні операцій та процесів;
- погіршується якість процесів виробництва та обслуговування, знижується рівень надання послуг (до втрати клієнтів).

При цьому існує низка проблем для формування системи управління інноваційною діяльністю:

- недостатнє сприятливе економічне та правове середовище;
- побудова інноваційної інфраструктури;
- удосконалення механізмів державного сприяння комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок.

В результаті, формування системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій потребує вирішення наступних основних завдань:

- удосконалення механізмів взаємодії між учасниками інноваційної діяльності, включаючи оптимізацію взаємовідносин державних наукових організацій та державних закладів вищої освіти із промисловими організаціями з метою просування нових технологій у виробництво, підвищення кваліфікації персоналу;
- проведення дієвої економічної політики щодо учасників інноваційної діяльності, стимулювання позабюджетного фінансування, створення інституційних та правових умов для розвитку венчурного інвестування у наукомісткі проекти;
- створення та розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури, мережі організацій з надання консалтингових послуг у галузі інноваційної діяльності у сфері ІТ, сприяння створенню та розвитку у науково-технічній сфері малих інноваційних підприємств, бірж інтелектуальної власності та науково-технічних послуг.

Важливо, що розвиток інноваційної діяльності вітчизняних ІТ підприємств залежить від кількох факторів, таких як інновації на світовому ринку ІТ, зовнішні та внутрішні фактори на вітчизняному ринку [8, с. 82].

Враховуючи вищезазначене, за процесного підходу, система управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних

технологій, що існує в даний час, може бути охарактеризована так, як показано на рис.1.

Так інноваційні процеси у діяльності ІТ- підприємств, у сформованій системі можна виражати організаційно-економічними ідентифікаторами, які наведені у табл. 3. Якісний рівень створеної системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій залежить не тільки від раціоналізації та гармонізації її елементної взаємодії, що визначає в кінцевому підсумку реальність досягнення запланованих економічних результатів на основі зростання інноваційного рівня соціально-економічної системи з надання споживачам своїх послуг, а також від сформованих та втілюваних у системі управління інноваційною діяльністю організаційно-економічних й інших заходів щодо дотримання нормативних ідентифікаторів.

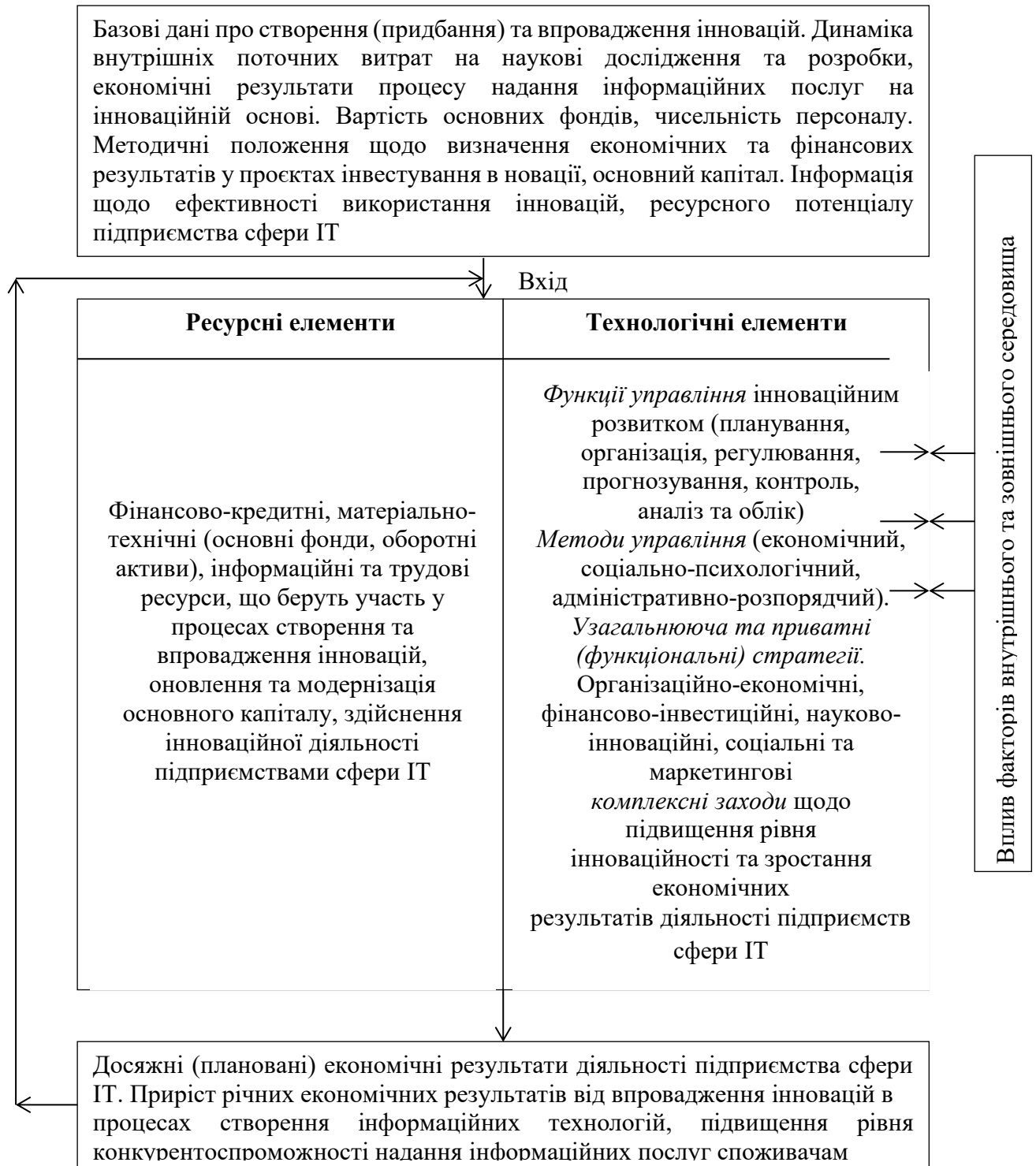

Рис. 1. Система управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій

Джерело: розробка автора

**Організаційно-економічні ідентифікатори системи управління
інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних
технологій**

Ідентифікатор	Визначення організаційно-економічного ідентифікатору
Результативність	співвідношення отриманого результату та того, чого хочуть чи чекають управлінці від зміни інноваційних процесів
Рівень здійснення поставлених завдань	ступінь точності виконання поставлених завдань у підвищенні рівня інноваційності
Адаптованість	свідчить про те, наскільки інноваційні процеси здатні реагувати на зміни внутрішнього середовища
Продуктивність	відношення економічного результату на виході системи управління до середньорічної чисельності персоналу
Тривалість	час, який необхідний для виконання інноваційного процесу, або проміжок часу між початком процесу та його завершенням
Вартість виконаного процесу	сукупність усіх витрат, які необхідно зробити для виконання інноваційного процесу
Економічність	виконання інноваційних процесів з мінімальними витратами ресурсів
Споживання	кількість споживачів кінцевого продукту

Джерело: авторська розробка

Наприклад, результативність як якісний ідентифікатор функціонування системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій, що характеризує співвідношення фактично досягнутого економічного результату до запланованої величини від здійснення інноваційної діяльності, надає можливість менеджменту не тільки встановлювати фактори, що впливають на досягнення планованого економічного, фінансового результату, але і на раціональній основі розподіляти ресурси в інноваційних процесах, виконувати комплексні організаційно-економічні заходи, спрямовані на усунення негативного факторного впливу на результативність функціонування системи.

Рівень здійснення поставлених завдань, як якісний ідентифікатор функціонування соціально-економічної системи, що здійснює інноваційну

діяльність, залежить від аналізу менеджментом інноваційного завдання, його розчленування на складові та закріплення їх за виконавцями.

Ідентифікатор (параметр) адаптованості системи управління інноваційною діяльністю підприємств сфери інформаційних технологій, на наш погляд, у сформованій системі управління повинен грати активну роль протидії впливу негативним факторам зовнішнього та внутрішнього середовища, готовності усунути наслідки їхнього впливу. Оперативне реагування на зміну стану зовнішнього середовища, попередження і нейтралізація негативних процесів, що проявилися, також характеризують рівень адаптованості функціонуючої системи управління інноваційною діяльністю.

Показник якості системи управління інноваційною діяльністю, що ідентифікується з тривалістю інноваційного процесу, поряд з вимогою нормативної відповідності протяжності в часі аналізованих процесів, на наш погляд, має включати і таку складову, як здатність менеджменту встановлювати настання економічних, інноваційних, соціальних змін стану зовнішнього середовища у певному інтервалі часу та прогнозувати ці зміни у довгостроковому періоді на основі окремих інформаційних даних про ймовірні зміни стану макросередовища.

Продуктивність праці учасників інноваційної діяльності як один із основних показників ефективності функціонування системи залежить від інтенсивності використання праці персоналу, впровадження технологічних, інформаційних та організаційних нововведень, створення нових видів послуг, від результатів системного аналізу інноваційної діяльності.

Цілі, що встановлюються підприємствами сфери інформаційних технологій, наш погляд, вимагають відповідної деталізації та уточнення. Необхідно враховувати поточні, перспективні та стратегічні цілі до такого ступеня, доки не будуть встановлені кількісні характеристики мети кожної стадії інноваційного процесу. Для конкретного інноваційного процесу має

бути сформульовано стільки цілей, скільки можливо їх кількісно висловити у відповідних їм показниках. Цілі та показники інноваційних операцій, періодів (стадій) повинні бути узгоджені та приведені у балансову відповідність з можливостями оптимального розподілу та ефективного використання ресурсного потенціалу.

Встановлюваний рівень економічної ефективності інвестування інноваційного проєкту залежить від точності та значимості визначених витрат на здійснення проєкту та економічних результатів від впровадження та експлуатації технологічного, інформаційного чи організаційного нововведення в організації.

Відмінність оцінки ефективності інноваційних проєктів у діяльності суб'єктів господарювання сфери ІТ, на наш погляд, полягає в тому, що встановлення необхідних сумарних величин економічних ефектів від впровадження та використання нововведення, реалізації створеного нового виду послуги за розрахунковий період часу пов'язано з низьким рівнем точності та значущості прогностичних та розрахункових цін за послуги, що надаються на підвищеному інноваційному рівні. Тому інтегральний або чистий дисконтований дохід, що отримується, як різниця інтегральних економічних результатів від впровадження та експлуатації нововведень в діяльності організацій сфери ІТ та загальних витрат на інвестування в нововведення, за його позитивного значення, виступає для менеджменту підставою для прийняття рішення про інвестування інноваційного проєкту.

Проте основним узагальнюючим показником ефективності інноваційного проєктування у діяльності організацій сфери ІТ виступає термін окупності інноваційного проєкту, як період часу, протягом якого загальні витрати, пов'язані з інноваційним інвестуванням, повинні окупатися за рахунок отримання чистого прибутку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у вітчизняних умовах реорганізація підприємства сфери ІТ та впровадження

інновацій повинні починатися з розробки стратегії підприємства. Зміни системи управління повинні включати: удосконалення організаційно-економічної структури, сертифікацію системи якості та впровадження процесного підходу до управління підприємством.

Перспективами подальших досліджень є аналіз системи управління інноваційною діяльністю зарубіжних ІТ-підприємств.

Література

1. Боковець В.В. Удосконалення управління інноваційними процесами на сучасних підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 24. Частина 1. С. 88–92.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.02.2022).
3. Дудар Т.Г., Мельниченко В.В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 250 с.
4. Іпполітова І.Я., Селезньова Г.О. Управління інноваційною діяльністю підприємства: процесний підхід. *Вісник Одеського національного університету*. 2020. Т. 25. Вип. 6(85). С. 143-149.
5. Каражия Е.А. Процесно-орієнтоване управління інноваційною діяльністю підприємств України. *Агросвіт*. 2021. № 16. С. 69–76.
6. Микитюк П.П., Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Тернопіль : Принтер Інформ, 2015. 224с.
7. Осовська Г.В. Менеджмент організацій: навч. посіб. Київ: Кондор, 2007. 676 с.
8. Плахотнікова Л. О., Литвинова О. В. Аналіз діяльності ІТ компаній на ринку освітніх послуг України. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2019. № 2 (28). С. 32-36.

9. Сільченко І.А. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на процеси управління інноваційною діяльністю підприємства. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2018. № 3 (43). С. 80–86.
10. Aurelia S., Cardonib A., Baldoc M. D., Lombardid R. Thebalancedscorecardlogicinthemanagementcontrolandreportingofsmallbusinesscompanynetworks: A casestudy. *Journal of Accounting and Management Information Systems*. 2018. No. 17(2). P. 191–214.

References

1. Bokovecj, V.V. (2017) Udoskonalennja upravlinnja innovacijnymy procesamy na suchasnykh pidpryjemstvakh [Improving the management of innovation processes in modern enterprises]. *Naukovyj visnyk Khersonsjkogho derzhavnogho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University], 24, 88–92 [in Ukrainian].
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Reteved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [inUkrainian].
3. Dudar, T.Gh., Meljnichenko, V.V. (2008) Innovacijnyj menedzhment [Innovation management]. Ternopilj : Ekonomichna dumka [in Ukrainian].
4. Ippolitova, I.Ja., Seleznjova, Gh.O. (2020) Upravlinnja innovacijnoju dijajlnistju pidpryjemstva: procesnyj pidkhid [Management of innovative activity of the enterprise: process approach]. *Visnyk Odesjkogho nacionaljnogho un-tu* [Bulletin of Odessa National University], 6(85), 143-149 [in Ukrainian].
5. Karazhyja, E.A. (2021) Procesno-orijentovane upravlinnja innovacijnoju dijajlnistju pidpryjemstv Ukrajinj [Process-oriented management of innovation activity of Ukrainian enterprises]. *Aghrosvit* [Agrosvit], 16, 69–76 [in Ukrainian].

6. Mykytiuk, P.P, Krysko, Zh.L., Ovsianiuk-Berdadina, O.F., Skochylias, S.M. (2015) Innovatsiyni rozvytok pidpryiemstva [Enterprise innovative development]. Ternopil: Prynter Inform [in Ukrainian].
7. Osovska, H.V. (2007). Menedzhment orhanizatsii [Management of Organizations]. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
8. Plakhotnikova, L. O., Lytvynova, O. V. (2019) Analiz dijajnosti IT kompanij na rynku osvithnikh poslugh Ukrajinu [Analysis of IT companies in the market of educational services in Ukraine]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes* [Economy. Management. Business], 2 (28), 32-36 [in Ukrainian].
9. Silchenko, I. A. (2018). Vplyv zovnishnikh ta vnutrishnikh faktoriv na protsesy upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu pidpryiemstva [Influence of external and internal factors to management processes in innovative activity of enterprise]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu* [Bulletin of Berdyansk University of Management and Business], 3 (43), 80–86 [in Ukrainian].
10. Aurelia, S. Cardonib, A. Baldoc, M. D. and Lombardid, R. (2018) The balanced scorecard logic in the management control and reporting of small business company networks. *Journal of Accounting and Management Information Systems*, 17(2), 191–214 [in English].